YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

GREEN ECONOMY AND DEVELOPMENT

Social, Economic, Technological, Scientific and Popular Science Journal

2026-YIL / NOYABR / 11-SON, I-QISM

ISSN: 2992-8982

https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 2026-yil, noyabr.
I-qism

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o‘rinbosari:
Karimov Norboy G‘aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay’ati:
Salimov Oqil Umrzoqovich, O‘zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O‘zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, “Nobel” mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a’zosi, Turkiya – O‘zbekiston do‘stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G‘afforovna, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug‘aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko‘nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo‘ja o‘g‘li, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o‘g‘li, O‘zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig‘i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o‘rinbosari
Ochilov Farkhod, O‘zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig‘i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o‘g‘li, texnika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), katta o‘qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Ochilov Bobur Baxtiyor o‘g‘li, TDIU katta o‘qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdikarimova Dinara Rustamxanovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra’no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:
Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor Genera's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Abdikarimova Dinara Rustamxanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po‘latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
G‘afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja’sur Artiqboy o‘g‘li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Ruziyev Baxtiyor Salimboyevich, katta o‘qituvchi (PhD)

Board of Experts:
Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Ruziyev Baxtiyor Salimboyevich, Senior Lecturer (PhD)

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo‘jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko‘rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: “Ma’rifat-print-media” MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O‘zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:
““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali
O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

MUNDARIJA

XALQARO LOYIHALARDA RISKLARNI TAQSIMLAŞ VA SUĞURTALAŞ MEXANIZMLARI 30
Baxtiyorov Akbarjon Axror öğli
AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA YUK AVTOTRANSPORTI KORXONALARINING UNUMSIZ XARAJATLARINI BAHOLAŞ KÖRSATKIÇLARI TIZIMI 35
Majidov Eldor Abduqahhor öğli
ÖZBEKISTONDA OILAVIY TADBIRKORLIKNING HOLATI VA BARQAROR RIVOJLANIŞ YÖNALIŞLARI: STATISTIK TAHLIL 41
Babajanov Xamdam Atabaeviç

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

ÖZBEKISTONDA OILAVIY TADBIRKORLIKNING HOLATI VA BARQAROR RIVOJLANIŞ YÖNALIŞLARI: STATISTIK TAHLIL

Babajanov Xamdam Atabaeviç
Osiyo Xalqaro universiteti Xorazm filiali
“Biznes va boşqaruv” kafedrasi dotsenti v.b.,PhD
E-mail: hamdambekbobajanov@gmail.com

Annotatsiya. Maqolada Özbekistonda oilaviy tadbirkorlikning nazariy asoslari va rasmiy statistika asosidagi holati tahlil qilingan. Milliy statistika qömitasining 2026-yil 1-avgust holatidagi ma’lumotlariga köra, faoliyat yuritayotgan 445,7 ming tadbirkorlik subyektining 37 345 tasi (8,4 foizi) oilaviy korxonalardir. 2026-yil yanvar–avgust oylarida oilaviy korxonalar soni 36 158 dan 37 345 gaça (3,3 foizga) oşgan, biroq ularning tadbirkorlik subyektlari tarkibidagi uluşi 8,8 foizdan 8,4 foizgaça pasaygan. Oilaviy korxonalarning YaIM, bandlik va eksportdagi hissasi körib çiqilgan rasmiy press-relizlarda alohida keltirilmagan. Tadqiqot natijasida huquqiy, statistik, moliyaviy, ta’limiy va boşqaruv yönalişlaridan iborat takliflar işlab çiqilgan.

Kalit sözlar: oilaviy tadbirkorlik, oilaviy korxona, kiçik biznes, statistik tahlil, vorislik, imtiyozli kreditlaş, barqaror rivojlaniş.

Аннотация. В статье анализируются теоретические основы семейного предпринимательства в Узбекистане и его современное состояние на основе официальной статистики. Согласно данным Национального комитета по статистике по состоянию на 1 августа 2026 года, из 445,7 тыс. действующих субъектов предпринимательства 37 345 (8,4%) являются семейными предприятиями. В январе–августе 2026 года количество семейных предприятий увеличилось с 36 158 до 37 345 (на 3,3%), однако их доля в структуре субъектов предпринимательства снизилась с 8,8% до 8,4%. Вклад семейных предприятий в ВВП, занятость и экспорт отдельно не представлен в рассмотренных официальных пресс-релизах. По результатам исследования разработаны предложения по правовому, статистическому, финансовому, образовательному и управленческому направлениям.

Ключевые слова: семейное предпринимательство, семейное предприятие, малый бизнес, статистический анализ, преемственность, льготное кредитование, устойчивое развитие.

Abstract. The article analyzes the theoretical foundations of family entrepreneurship in Uzbekistan and its current state based on official statistics. According to data from the National Statistics Committee as of August 1, 2026, out of 445.7 thousand active business entities, 37,345 (8.4%) are family enterprises. During January–August 2026, the number of family enterprises increased from 36,158 to 37,345 (by 3.3%); however, their share among business entities decreased from 8.8% to 8.4%. The contribution of family enterprises to GDP, employment, and exports is not reported separately in the official press releases examined. Based on the research findings, proposals have been developed in the areas of legal regulation, statistics, finance, education, and management.

Keywords: family entrepreneurship, family enterprise, small business, statistical analysis, succession, preferential lending, sustainable development.

KIRIŞ

Oilaviy korxonalar dunyo iqtisodiyotining muhim qismini taşkil etadi va aholi bandligini ta’minlaşda alohida örin tutadi. Özbekistonda oilaviy tadbirkorlikning huquqiy asosi 2012-yil 26-aprelda qabul qilingan «Oilaviy tadbirkorlik töğrisida»gi qonun (ÖRQ-327) bilan yaratilgan. Sönggi yillarda “Har bir oila – tadbirkor” dasturi doirasida oilaviy tadbirkorlikni kreditlaş va qöllab-quvvatlaş tizimi kengaytirildi.

Şunga qaramay, oilaviy tadbirkorlikning iqtisodiyotdagi örni ilmiy jihatdan yetarliça baholanmagan. Rasmiy statistikada oilaviy korxonalar taşkiliy-huquqiy şakl sifatida hisobga olinadi, ammo körib çiqilgan press-relizlarda ularning yalpi içki mahsulotdagi, bandlikdagi va eksportdagi uluşi alohida körsatilmagan. Bu holat siyosat qarorlarini dalillar asosida qabul qilişni qiyinlaştiradi va mavzuning dolzarbligini belgilaydi.

Tadqiqotning maqsadi — rasmiy statistika asosida Özbekistonda oilaviy tadbirkorlikning holati va dinamikasini baholaş hamda uni barqaror rivojlantiriş yönalişlarini asoslaşdir. Maqsadga erişiş uçun quyidagi vazifalar belgilandi:

- oilaviy korxonani aniqlaşga oid nazariy yondaşuvlarni qiyoslaş;
- oilaviy korxonalarning tadbirkorlik subyektlari tarkibidagi örni va 2026-yildagi dinamikasini tahlil qiliş;
- kiçik biznesning hududiy va tarmoq kontekstini hamda davlat qöllab-quvvatlaş mexanizmlarini baholaş;
- aniqlangan muammolar asosida ilmiy va amaliy takliflarni işlab çiqiş.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR ŞARHI

Xorijiy adabiyotlarda oilaviy korxonani aniqlaşning bir neça yondaşuvi mavjud. Chua, Chrisman va Sharma (1999) korxona xulq-atvori va avlodlar örtasida biznesni davom ettiriş niyatiga e'tibor qaratadi. Astrachan, Klein va Smyrnios (2002) esa oila ta'sirini mulk, boşqaruv va tajriba böyiça ölçaydigan F-PEC şkalasini taklif etgan. Tagiuri va Davis (1996) hamda Gersick va hammualliflar (1997) oila, mulk va biznes tizimlarining kesişuvini ta'riflagan. Habbershon va Williams (1999) oilaviy resurslarning strategik ustunligini, Gómez-Mejía va hammualliflar (2007) ijtimoiy-emotsional boylikni saqlaş motivini tahlil qilgan. Vorislik masalasi Sharma, Chrisman va Chua (1997), Le Breton-Miller, Miller va Steier (2004) işlarida asosiy muammolardan biri sifatida körsatilgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Uşbu tadqiqotlar asosan rivojlangan mamlakatlar materialiga tayanadi. Özbekistonda esa oilaviy korxona qonunçilikda alohida taşkiliy-huquqiy şakl sifatida mavjud bölib, uning mezonlari xorijiy nazariyadagi "oila nazorati" mezonlari bilan töliq mos kelmasligi mumkin. Bu esa statistik körsatkiçlarni şarhlaşda ehtiyotkorlikni talab qiladi.

Tadqiqot rasmiy statistik ma'lumotlarni tahlil qilişga asoslangan. Asosiy manba sifatida Milliy statistika qömitasining korxona va taşkilotlar demografiyasi böyiça press-relizlari (2026-yil 1-yanvar, 15-may, 1-iyul va 1-avgust holatlari), YaHM böyiça 2025-yil yanvar–dekabr press-relizi hamda Prezident va Hukumat qarorlari, rasmiy axborot manbalari işlatildi. Quyidagi usullar qöllandi: dinamik qatorlar tahlili, tarkibiy (uluş) tahlil, hududlar böyiça qiyosiy tahlil, mantiqiy-tizimli umumlaştiriş. Uluşlar va ösiş sur'atlari böyiça hisob-kitoblar muallif tomonidan rasmiy ma'lumotlar asosida bajarildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadbirkorlik subyektlari soni dinamikasi. Milliy statistika qömitasi ma'lumotlariga köra, 2026-yil 1-avgust holatiga respublikada faoliyat yuritayotgan korxona va taşkilotlar soni 601,3 ming tani taşkil etdi; şundan 445,7 ming tasi tadbirkorlik subyektlaridir. Mikrofirma va kiçik korxonalar fermer va dehqon xöjaliklarisiz 440,9 ming tani, ya'ni 73,3 foizni taşkil etgan. Quyidagi jadvalda oxirgi beş yil dinamikasi keltirilgan.

1-jadval

Faoliyat yuritayotgan korxona va taşkilotlar soni (1-avgust holatiga), birlik[1]

Yil	Korxona va taşkilotlar	Tadbirkorlik subyektlari	Jami ösiş sur'ati, %
2022	587 463	417 328	104,3
2023	490 855	339 769	83,6
2024	553 134	396 448	112,7
2025	556 019	396 386	100,5
2026	601 276	445 697	108,1

Jadvaldan körinadiki, 2023-yilda korxona va taşkilotlar soni 2022-yilga nisbatan 16,4 foizga (587 463 dan 490 855 gaça), tadbirkorlik subyektlari soni esa 18,6 foizga qisqargan, 2024–2026-yillarda esa qayta ösiş kuzatilgan. 2026-yilda tadbirkorlik subyektlari soni 2025-yilga nisbatan 12,4 foizga köpaygan. Qisqariş sabablari manbada izohlanmagan va alohida örganişni talab qiladi.

Kiçik biznes iqtisodiyotda yetakçi örin tutadi: 2025-yil yanvar–dekabr yakunlariga köra uning yalpi içki mahsulotdagi uluşi 52,2 foizni taşkil etgan (2025-yilda YaIM 1 849 650,0 mlrd söm, ösiş sur'ati 107,7 foiz). Oilaviy korxonalar kiçik biznesning bir qismi bölgani uçun bu körsatkiç tadqiqot kontekstini belgilaydi, biroq oilaviy korxonalarning öz hissasini körsatmaydi.

1 Manba: Özbekiston Respublikasi Milliy statistika qömitasi press-relizi (2026-yil 14-avgust); ösiş sur'atlari korxona va taşkilotlar jami böyiça.

2-jadval

Tadbirkorlik subyektlarining taşkiliy-huquqiy şakli böyiça tarkibi (2026-yil 1-avgust)[2]

Taşkiliy-huquqiy şakl	Soni, birlik	Jamiga nisbatan uluşi, %
Mas'uliyati çeklangan jamiyat	356 812	80,1
Xususiy korxona	47 241	10,6
Oilaviy korxona	37 345	8,4
Aksiyadorlik jamiyati	646	0,1
Boşqalar	3 653	0,8
Jami tadbirkorlik subyektlari	445 697	100,0

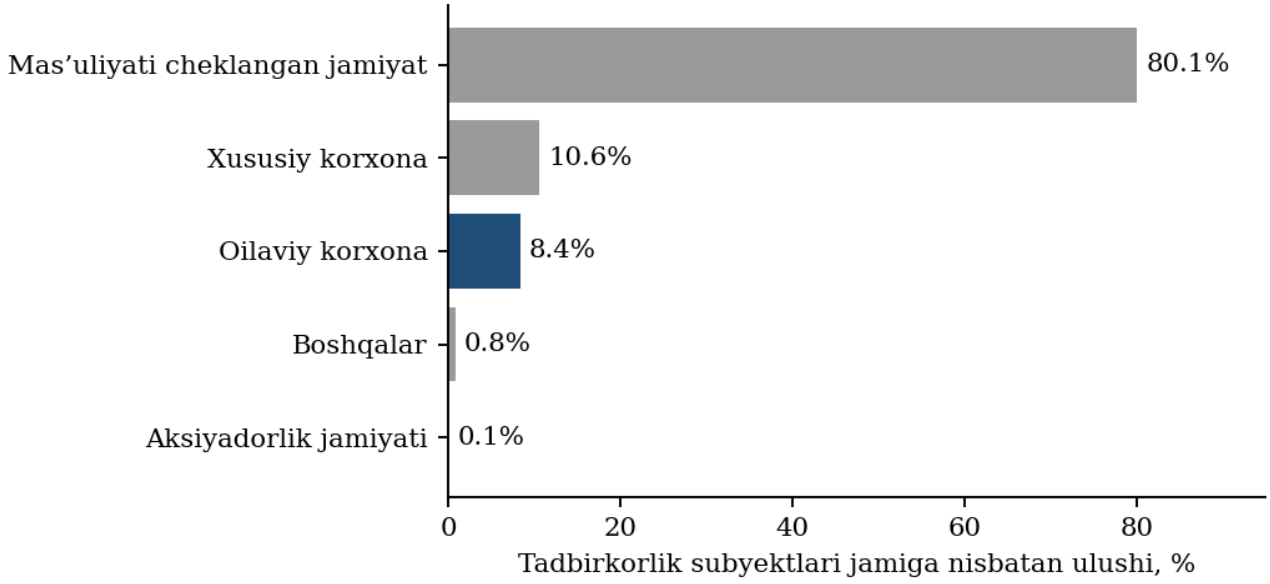

1-rasm. Tadbirkorlik subyektlarining taşkiliy-huquqiy şakl böyiça tarkibi, %[3]

Oilaviy korxonalar uçinçi örinda turadi: ularning soni mas'uliyati çeklangan jamiyatlardan taxminan 9,6 marta, xususiy korxonalardan esa 1,3 marta kam. 1000 ta tadbirkorlik subyektiga örtaça 84 ta oilaviy korxona töğri keladi. Korxona va taşkilotlarning umumiy sonida (601 276) oilaviy korxonalar uluşi taxminan 6,2 foizni taşkil etadi. Mas'uliyati çeklangan jamiyat şaklining ustunligi (80,1 foiz) tadbirkorlar uçun bu şaklning huquqiy va moliyaviy jihatdan qulayroq ekanini körsatişi mumkin, biroq bu taxminni sörovnoma orqali tekşiriş zarur.

3-jadval

Faoliyat yuritayotgan oilaviy korxonalar soni va uluşi, 2026-yil[4]

Holat sanasi	Oilaviy korxonalar soni, birlik	Tadbirkorlik subyektlari jamiga nisbatan uluşi, %
1-yanvar	36 158	8,8
15-may	36 434	8,6
1-iyul	37 192	8,5
1-avgust	37 345	8,4

2 Manba: Milliy statistika qömitasi press-relizi (2026-yil 14-avgust).
3 Muallif işlanmasi.
4 Manba: Milliy statistika qömitasi korxona va taşkilotlar demografiyasi böyiça press-relizlari (2026).

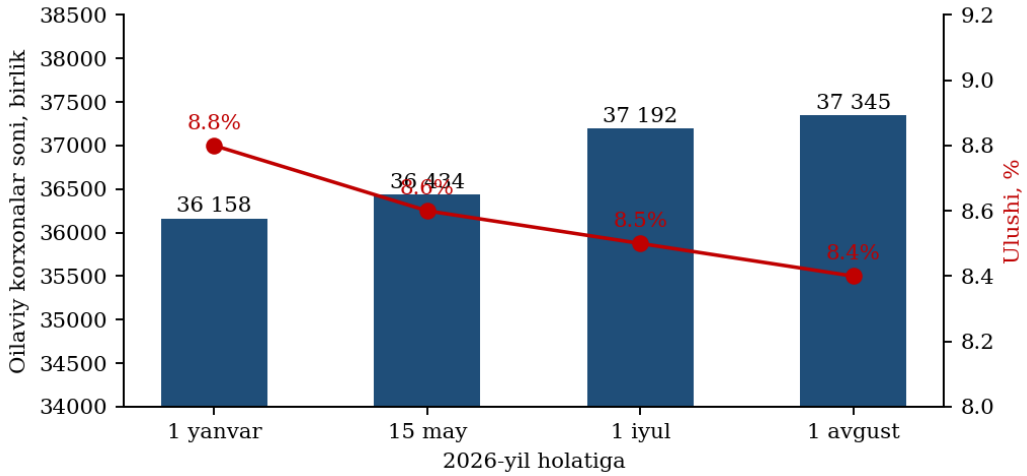

2-rasm. Oilaviy korxonalar soni va uluşi dinamikasi, 2026-yil

2026-yil 1-yanvardan 1-avgustgaça oilaviy korxonalar soni 1 187 taga (3,3 foizga) köpaygan. Şu bilan birga, ularning tadbirkorlik subyektlari jamiga nisbatan uluşi 8,8 foizdan 8,4 foizgaça, ya'ni 0,4 foiz bandga kamaygan. Demak, oilaviy korxonalar ham ösmoqda, lekin umumiy tadbirkorlik subyektlari soni ularga nisbatan tezroq köpaymoqda. Bu köproq yangi biznesning boşqa taşkiliy şakllarda (xususan, mas'uliyati çeklangan jamiyat şaklida) oçilayotganidan dalolat berişi mumkin; sabablarini aniqlaş uçun yangi röyxatdan ötgan korxonalar tarkibi va oilaviy korxonalarning boşqa şaklga ötiş holatlari alohida örganilişi lozim.

Rasmiy tahlillarga köra, 2018–2022-yillarda oilaviy korxonalar soni 2 baravar oşgan, bu davlat dasturlari, jumladan 2019-yil 24-oktyabrdagi Prezident qarori ijrosi bilan boğlangan (PMTI ma'lumoti). 2026-yildagi ösiş sur'ati esa ança sekinroq, bu ösiş bosqiçidan barqarorlaşuv bosqiçiga ötişni körsatişi mumkin.

Hududiy va tarmoq konteksti. Kiçik biznesning hududlar iqtisodiyotidagi uluşi sezilarli farq qiladi (3-rasm). 2025-yilda uning hududiy YaHMdagi uluşi Surxondaryo (76,4 foiz), Namangan (73,6 foiz) va Farğona (73,0 foiz) viloyatlarida eng yuqori, Navoiy viloyati (21,1 foiz) va Toşkent şahrida (51,7 foiz) esa eng past bölgan.

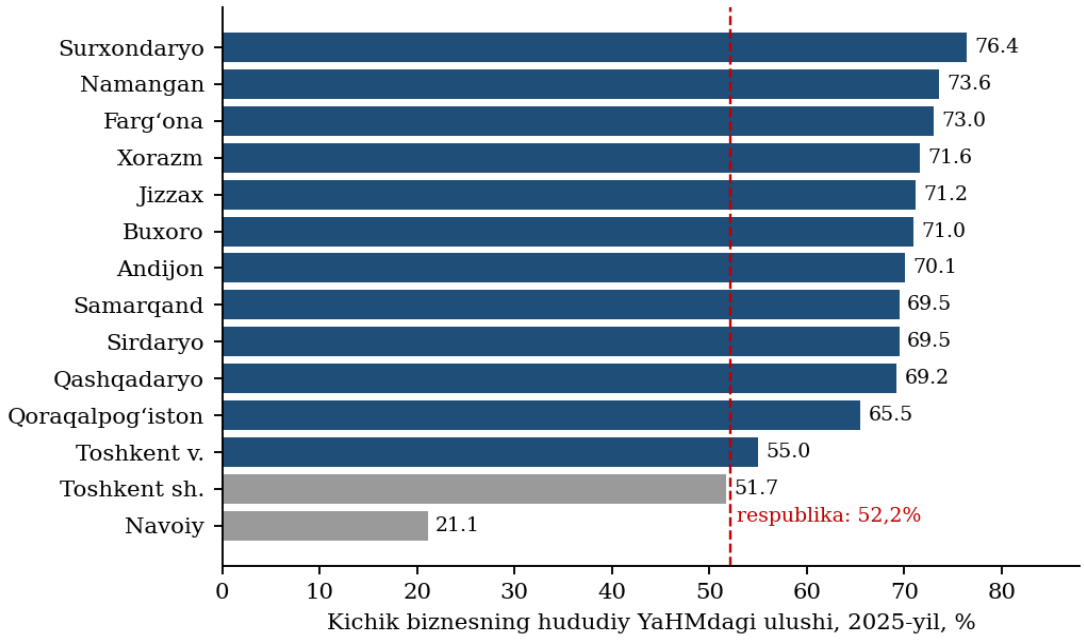

3-rasm. Kiçik biznesning hududlar YaHMdagi uluşi, 2025-yil, %

Manba: Milliy statistika qömitasi, Yalpi hududiy mahsulot press-relizi (2026-yil 26-yanvar).[5]

5 Muallif işlanmasi.

Tarmoq böyiça 2026-yil 1-avgust holatida korxona va taşkilotlarning eng katta qismi savdo (27,4 foiz), qişloq, örmon va baliqçilik xöjaligi (21,9 foiz) va sanoat (10,6 foiz) tarmoqlariga töğri keladi; birgalikda ular jami korxonalarning 59,9 foizini taşkil etadi. Oilaviy korxonalar böyiça tarmoq va hududiy taqsimot ma'lumotlari körib çiqilgan press-relizlarda keltirilmagan; bu ma'lumotlarni statistik röyxat bazasidan oliş tadqiqotning keyingi bosqiçi vazifasi bölişi mumkin.

Davlat qöllab-quvvatlaş mexanizmlari. Oilaviy tadbirkorlikni moliyalaştiriş asosan imtiyozli kreditlaş orqali amalga oşiriladi. Ommaviy axborot manbalari va rasmiy xabarlarga köra, 2024–2025-yillarda quyidagi özgarişlar qayd etilgan:

- 2024-yil aprelidan oilaviy tadbirkorlik dasturlari doirasida özini özi band qilgan fuqarolarga 33 mln sömgaça kredit ajratilib, bir yildan söng revolver asosida qöşimça 50 mln sömgaça berilişi belgilangan;
- 2025-yil 1-maydan faoliyatini kengaytirgan özini özi band qilganlar va tadbirkorlarga oilaviy tadbirkorlik dasturi doirasida 50 mln sömgaça garovsiz kredit berilişi joriy etilgan;
- ötgan olti yilda oilaviy tadbirkorlik dasturi doirasida 750 ming aholi kreditni vaqtida qaytarib, daromadli biznesga ega bölgani ma'lum qilingan (2024-yil dekabr);
- 2025-yilda 2,1 mln aholi tadbirkorlikka jalb qilingani, kiçik va örta biznesni qöllab-quvvatlaş uçun 134 trln söm kredit ajratilgani, kambağal oilalarning tadbirkorlik taşabbuslari uçun esa 2,2 trln söm kredit va 265 mlrd söm moliyaviy kömak berilgani xabar qilingan.

Bu ma'lumotlar kreditlaş mexanizmi sezilarli rivojlanganini körsatadi. Biroq dastur körsatkiçlari (jalb qilingan aholi, ajratilgan kredit) bilan rasmiy röyxatdagi oilaviy korxonalar soni (37 345) örtasidagi boğliqlik oçiq manbalarda aniq körsatilmagan: dasturdan foydalangan köplab fuqarolar yakka tartibdagi tadbirkor yoki özini özi band qilgan şaxs şaklida faoliyat yuritişi mumkin. Şuning uçun dastur samaradorligini baholaş uçun kredit oluvçilarning keyingi huquqiy şakli böyiça ma'lumotlar zarur.

4-jadval

Aniqlangan muammolar, dalillar va takliflar[6]

Muammo	Dalil (statistik asos)	Taklif
Statistik körinmaslik	Oilaviy korxonalarning YaIM, bandlik va eksportdagi hissasi alohida e'lon qilinmaydi	Oilaviy korxonalar böyiça YaIM, bandlik, eksport va kredit körsatkiçlarini çoraklik e'lon qiliş
Uluşning pasayişi	Uluş 2026-yil yanvaridan avgustigaça 8,8 % dan 8,4 % ga kamaygan	Boşqa taşkiliy şaklga ötiş sabablarini örganiş; oilaviy korxona şaklini jozibador qiluvçi imtiyozlar
Şakllar tarkibining nomutanosibligi	MÇJ uluşi 80,1 %, oilaviy korxona 8,4 %	Oilaviy korxona uçun soddalaştirilgan hisobot va soliq rejimi, ösiş bosqiçida şaklni saqlab qoliş imkoniyati
Hududiy farqlar	Kiçik biznes uluşi 21,1 % dan 76,4 % gaça	Yuqori uluşli hududlarda ilğor tajribani tarqatiş, past uluşli hududlarda maqsadli dasturlar
Dastur va röyxat örtasidagi uziliş	Kreditni vaqtida qaytargan aholi soni (750 ming, olti yilda) röyxatdagi oilaviy korxonalar sonidan (37 345) bir neça baravar köp	Kredit oluvçilarning keyingi faoliyat şakli va yaşovçanligini kuzatiş tizimini joriy etiş
Vorislik va boşqaruv	Statistikada oilaviy korxonalar yoşi va vorislik böyiça ma'lumot yöq	Vorislik rejalaştiriş, oilaviy kengaş va ta'lim dasturlari; mavjud meros va rahbar almaşinuvi tartibini aniqlaştiriş

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari quyidagi xulosalarga asos böldi:

- 2026-yil 1-avgust holatiga Özbekistonda 37 345 ta oilaviy korxona faoliyat yuritmoqda; ular tadbirkorlik subyektlarining 8,4 foizini taşkil etib, mas'uliyati çeklangan jamiyat (80,1 %) va xususiy korxonadan (10,6 %) keyin uçinçi örinda turadi.
- 2026-yilning birinçi sakkiz oyida oilaviy korxonalar soni 3,3 foizga oşgan, biroq ularning uluşi 0,4 foiz bandga pasaygan; bu oilaviy şaklning umumiy ösişdan orqada qolayotganini körsatadi.
- Kiçik biznes YaIMning 52,2 foizini yaratadi, ammo oilaviy korxonalarning bu körsatkiçdagi hissasi rasmiy statistikada ajratilmagan.

Ilmiy yangilik elementlari:

– oilaviy korxonalar uluşining 2026-yildagi dinamikasi (mutlaq ösiş va nisbiy pasayiş) rasmiy press-relizlar asosida tizimlaştirildi;

– davlat dasturlari bilan qamrab olingan aholi soni va röyxatdagi oilaviy korxonalar soni örtasidagi uziliş muammosi aniqlandi;

6 Manba: muallif işlanmasi (statistik ma'lumotlar yuqorida keltirilgan manbalarga tayanadi).

– oilaviy tadbirkorlikni barqaror rivojlantirişning huquqiy, statistik, moliyaviy, ta'limiy va boşqaruv yönalişlaridan iborat yondaşuvi asoslandi.

Amaliy takliflar:

– oilaviy korxonalarning YaIM, bandlik, eksport va kredit böyiça körsatkiçlarini çoraklik e'lon qiliş;

– «oilaviy korxona» tuşunçasi va mezonlarini qonunçilikda aniqlaştiriş;

– kredit oluvçilarning keyingi faoliyat şakli böyiça kuzatuv tizimini joriy etiş;

– oilaviy korxona şakli uçun soddalaştirilgan soliq va hisobot rejimini körib çiqiş;

– vorislik, oilaviy kengaş va moliyaviy savodxonlik böyiça ta'lim hamda maslahat dasturlarini yölga qöyiş;

(6) hududiy farqlarni hisobga olgan holda kreditlaş resurslarini taqsimlaş;

– oilaviy korxonalar böyiça sörovnomaga asoslangan keyingi tadqiqot ötkaziş.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RÖYXATI

1. Özbekiston Respublikasining 2012-yil 26-apreldagi «Oilaviy tadbirkorlik töğrisida»gi ÖRQ-327-sonli Qonuni. https://lex.uz/docs/-2004956
2. Özbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 20-maydagi «"Har bir oila – tadbirkor" dasturini moliyalaştirişga doir qöşimça çora-tadbirlar töğrisida»gi PQ-4720-sonli qarori. https://lex.uz/docs/2635197
3. Özbekiston Respublikasi Milliy statistika qömitasi. Özbekiston Respublikasida korxona va taşkilotlar demografiyasi böyiça ma'lumotlar (press-reliz, 2026-yil 1-avgust holati; e'lon qilingan sana: 14.08.2026). URL: https://stat.uz/img/press-relizlar/registr-press-reliz-01_08_26-uz-lotin_p24733.pdf
4. Özbekiston Respublikasi Milliy statistika qömitasi. Korxona va taşkilotlar demografiyasi press-relizlari (2026-yil 1-yanvar, 15-may, 1-iyul holati).
5. Özbekiston Respublikasi Milliy statistika qömitasi. Yalpi hududiy mahsulot, 2025-yil yanvar–dekabr oylari uçun (press-reliz, 26.01.2026). URL: https://stat.uz/img/news/analitika-vrp_zb-lotin_p63000.pdf
6. Prognozlaştiriş va makroiqtisodiy tadqiqotlar instituti (PMTI). 2017–2022-yillarda tadbirkorlik sohasidagi islohotlar natijalari (yuz.uz axborot şarhi).
7. Özbekiston Respublikasi Hukumat portali (gov.uz). 2025-yilda mehnat bozori va tadbirkorlikni qöllab-quvvatlaş natijalari böyiça matbuot anjumani, 12.03.2026. URL: https://gov.uz/oz/bv/news/view/157595
8. Spot.uz. Kiçik va örta biznesni rivojlantirişning 2025-yil uçun asosiy maqsadlari (19.03.2025); Oilaviy tadbirkorlik dasturlari böyiça kreditlaş (03.04.2024); Mahallalarda kambağallikni qisqartiriş böyiça yiğiliş (16.12.2024).
9. Astrachan, J. H., Klein, S. B., & Smyrnios, K. X. (2002). The F-PEC scale of family influence: A proposal for solving the family business definition problem. Family Business Review, 15(1), 45–58.
10. Chua, J. H., Chrisman, J. J., & Sharma, P. (1999). Defining the family business by behavior. Entrepreneurship Theory and Practice, 23(4), 19–39.
11. Gersick, K. E., Davis, J. A., Hampton, M. M., & Lansberg, I. (1997). Generation to generation: Life cycles of the family business. Boston: Harvard Business School Press.
12. Gómez-Mejía, L. R., Haynes, K. T., Núñez-Nickel, M., Jacobson, K. J. L., & Moyano-Fuentes, J. (2007). Socioemotional wealth and business risks in family-controlled firms. Administrative Science Quarterly, 52(1), 106–137.
13. Habbershon, T. G., & Williams, M. L. (1999). A resource-based framework for assessing the strategic advantages of family firms. Family Business Review, 12(1), 1–25.
14. Le Breton-Miller, I., Miller, D., & Steier, L. P. (2004). Toward an integrative model of effective FOB succession. Entrepreneurship Theory and Practice, 28(4), 305–328.
15. Sharma, P., Chrisman, J. J., & Chua, J. H. (1997). Strategic management of the family business: Past research and future challenges. Family Business Review, 10(1), 1–35.
16. Tagiuri, R., & Davis, J. (1996). Bivalent attributes of the family firm. Family Business Review, 9(2), 199–208.

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 11/1

© Materiallar ko‘chirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga
maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.
El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani
Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz